

Júlia Martí Comas

OMAL-EKO IKERTZAILEA

BOTERE KORPORATIBOARI PLANTO

“Urteak daramatzat enpresa transnazionalen inpaktuak aztertzen eta ezagutzera ematen. Tesia argia da: sistematikoki urratzen dituzte giza eskubideak. Enpresa horien jatorrizko herrialdeen eta ondorioak pairatzen dituztenen artean zubiak eraikitzeak beharra premiazkoa da; erresistentziak posible direlako, batez ere, ikuspegi ekofeministatik heltzen bazaio aferari. Ingurumen kalteak ez ezik, emakumeak direlako botere korporatiboaren ondorioak jasaten dituztenak”.

“Euskal enpresa transnazionalen inpaktuen aurrean kontrol gune bat sortu nahi dugu”

Transnazionalen eta giza eskubideen euskal zentroa sortzea proposatu du Euskal Herriak Kapitalari Planto! plataformak. Atxikimenduak bilatzen ari dira lege proposamena izateko bidean. Zentroaren beharraz eta nondik-norakoez luze jardun du Júlia Martí Comasek (Bartzelona, Herrialde Katalanak, 1989), garapen ikasketetan doktore eta Latinoamerikan dauden Multinazionalen Behatokiko (OMAL) ikertzaileak.

 LEIRE REGADAS HODEI TORRES

Zertaz ari gara enpresa multinazionalen giza eskubideak urratzen dituztela diogunean?

Praktika sistematiko batez ari gara. Era guztietako eskubideen urratzeak ematen dira: zibilak, politikoak, ekonomikoak eta kulturalak, baita emakumeen aurkakoak ere, lan alorretakoak... Inpunitate osoz jarduten dute enpresa horiek beste herrialde batzuetan proiektu erraldoiak ezartzeko orduan. Lurraren defendatzaileen hilketez ari gara, ibaien eta ingurumenaren kutsaduraz, komunitate osoak beraien lurraldeetatik joatera behartzeaz...

Enpresen jarduna kontrolatzeko ez dago inongo tresnarik?

Ez, ez dago inolako mekanismo juridikorik ez enpresa transnazionalen inpaktuak kontrolatzeko ezta zigortzeko ere. Giza eskubideak betearazi ditzaten hainbat saiakera izan dira Europar Batasunaren baitan, baina ez dira kontuan hartu. Katalunian mugarri bat lortu dute; transnazionalen eta giza eskubideen zentroa sortzeko lege proiektua ez-

tabaidatzen hasiko dira aurki Parlamentuan; bide berdina jarraitu nahi dugu guk.

Enpresen inpunitatearen dimentsioa irudikatzeko, beharrezkoa da jakitea estatuak auzitara eraman ditzaketela auzitegi pribatuen bidez.

Asimetria itzela da. Enpresa transnazionalak estatuak auzitara eraman ditzakete eta milioiak ordainarazi, baina ez alderantziz, giza eskubideak urratzeagatik. Ez dago balantza hori orekatzeko modurik. Enpresa handien interesak babesten dituen nazioarteko araubide juridikoa baitago, justizia pribatizatu moduko bat, merkataritza-itunetan oinarrituta.

Zertarako dira orduan Enpresaren Gizarte Erantzukizuna eta berriki sortu den *arreta egokia* kontzeptua?

Inolako kontrolik gabeko borondatezko printzipioak dira, enpresek beraien burua erregulatu dezaten. Enpresen Gizarte Erantzukizuna

"Euskal enpresak desberdinak direla eta giza eskubideak errespetatzen dituztela aditzera eman nahi diguten arren, hori ez da horrela".

transnazionalen aurpegia garbitzeko saiakera bat izan zen 70eko eta 80ko hamarkadetan. Ezertarako balio izan ez duela egiaztatu da honezkero. Gauza bera gertatzen da orain *arreta egokia* lege-proposamenarekin; jardueren ondorioz azterketa-txostenak izatera baino ez dituelako behartzen. Beti egongo dira txosten horiek onartuko dituzten aholkulari "lagunak". Giza eskubideak betearaztea exijitu behar zaie, ez beraiei borondatez egitea.

Zein izango litzateke orduan enpresa transnazionalen eta giza eskubideen euskal zentroaren zeregina?

Euskal enpresa transnazionalen inpaktuen aurrean kontrol gune bat sortu nahi dugu. Ikuskaritzarako organismo publiko independentea eratzea da proposamena. Nortasun juridiko propioa izango luke, salaketak jasotzeko eta aztertzeko. Eginkizunen artean egongo lirateke kontuak eskatzea, ikuskapen publikoak egitea eta giza eskubideei buruzko nazioarteko araudia betetzen ez duten enpresentzat zigorrak proposa-

tzea. Besteak beste, administrazio publikoek enpresa horiek ez kontratatzea edo bertan ez inbertitzea ahalbidetu dezake zentroak. Beste ate batzuk zabalduko lituzke, gainera; sektoreen publikakzioa edo munizipalizazioa, ekonomia solidarioa babesteko politikak...

Bien bitartean, geroz eta aurrekontu handiagoak bideratzen dira euskal enpresak nazioartekotzeko.

Euskal enpresak desberdinak direla eta giza eskubideak errespetatzen dituztela aditzera eman nahi diguten arren, hori ez da horrela. Iberdrola, CAF, Petronor, Gestamp... zerrenda luzea egin dezakegu horien inpaktuei buruz Mexiko, Peru, Palestina... bezalako herrialdeetan. Horietako asko euskal fiskalitateaz baliatzen dira. Beste batzuetan, Eusko Jaurlaritza akzioduna da. Administrazio publikoak kontratatzen ditu gehienak. Ongizatearen gainetik lehenesten ari dira enpresa handien irabaziak, eta alfonbra gorria jartzen zaie nazioartera joan daitezen, giza eskubideak kontuan hartu gabe.

Atzerriko multinazionalak gurean ere sortzen dituzte ondorioak...

Txanponaren beste aldeak da hori. Amazon bezalako ekonomia digitaleko erraldoiak ari dira gurera etortzen, gure espazioa eta industria- eta merkataritza-sektorea bereganatuz, besteak beste, lan eskubideak urratzen dituzten bitartean. EH Kapitalari Planto!-k proposatzen duen zentro honek alde biko zeregina izango luke, eta ondorio hauen aurrean ere erantzunak emateko gai izatea da helburua.

Zein punturainoko eragina izan dezake zentroak?

Partxe konkretu bat baino ez da. Baina, era berean, bada modu bat adierazteko nahikoa dela eta neurri zehatzak hartzeko ordua dela, dagoeneko ez dugula onartzen euskal administrazioen jarri. Giza eskubideen defendatzaileak babesteko programak martxan dituzte, nazioarteko lankidetzaz sendoa... baina horrek guztiak ez du ezertarako balio prebentzioa lantzen ez bada. Jardueren kontrola posiblea da, borondate politikoa baldin bada. ●